

Hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 7 aug. 1950

Mede bestemd voor Blom, Moorman en Fockema.

Hedenmorgen bleek uit telegrammen uit Makassar, dat aanvallen op Nederlandse kampementen doorgaan, aanvallen uit vliegtuigen doorgaan, en beschietingen uit zee doorgaan.

Om 10.30 uur was ik bij Hatta; deze bevestigde mij dat ondanks alles toch een nachtelijk bevel van Simatupang was uitgegaan om deze gevechten te stoppen. Voorts heb ik met Hatta een samenvattende bespreking gehad, waarbij ik heb medegedeeld, dat mijn indruk van deze zaak is, dat er misschien maar 2 mogelijkheden zijn deze te verklaren, te weten dat plaatselijke APRIS-commandant de bevelen niet uitvoert, of dat deze gehele aanval toch is opgezet door RIS-legerleiding in Djakarta. Hatta betwiste ten stelligste dat het laatste het geval zou zijn. Voorts heb ik uiteengezet, dat wij in de laatste tijd van RIS geen enkele klacht hebben ontvangen over optreden van ex-KNIL-Makassar, zelfs geen klacht ontvangen over het doodschieten van een APRIS-officier. Acties van heethoofden zou ik onder de omstandigheden nog kunnen begrijpen, doch, waar hier blijkbaar een van APRIS-zijde gecoördineerde actie van landstrijdkrachten, luchstrijdkrachten en zeestrijdkrachten plaatsvindt, zonder dat enige officiële klacht aanwezig is, kon ik het gebeurde alleen maar als de meest ernstige ontwikkeling kwalificeren. Hatta verklaarde pas des morgens te zijn ingelicht over de situatie. Ik heb hem verzocht onmiddellijk contact met de Sultan op te nemen om de bevelen te laten herhalen en met straffen te dreigen, indien onderhebbenden deze bevelen niet naleven. Hatta beloofde dit onmiddellijk met de Sultan te zullen opnemen.

Voorts heb ik met hem gesproken over de afvoer van Ambonezen van Makassar naar Ambon. Hij beloofde mij ook deze zaak te zullen opnemen. Persoonlijk was hij voorstander van het overbrengen van Ambonezen in ongewapende staat naar Ambon, omdat dan het conflictsterrein gelocaliseerd zou zijn. Hij deelde mede, dat vooral Pelaupessy en Leimena bezwaren hadden Ambonezen ex-KNIL-soldaten naar Ambon te laten brengen. Ik heb Hatta op ernstige reacties uit Den Haag voorbereid en ik heb hem medegedeeld, dat hij toch wel zou moeten begrijpen, dat het onder deze omstandigheden niet meer mogelijk zou zijn met KPM-schepen, dus schepen onder Nederlandse vlag, RIS-soldaten te vervoeren. Van dit dreigement schrok Hatta.

Na terugkeer van Hatta heb ik maatregelen genomen, dat Scheffelaar over mijn gesprek wordt ingelicht. Voorts heb ik Hens van KPM laten komen en mij bleek uit een bespreking met hem dat er aanvraag van RIS Ministerie van Defensie was om op 9 dezer troepen per KPM van Semarang naar Makassar te vervoeren. Ik heb Hens medegedeeld dat dit vervoer niet mocht doorgaan en zal heden om 17.30 uur bezoek bij Hatta brengen om hem met dit besluit in kennis te stellen. Ik stel er prijs op bevestiging te krijgen, dat U deze maatregel goedkeurt.

De legerverbindingsdienst met Makassar functionneert nog steeds. Ik heb de afspraak gemaakt met Scheffelaar dat, indien ik op Maandag 7 Aug. om 24.00 uur Djakartatijd van hem geen bericht zou hebben ontvangen, er dan extra complicatie is ontstaan. Ik heb Hatta met deze afspraak in kennis gesteld en hem gezegd, dat ik in een dergelijke situatie maatregelen zou overwegen. Hatta is niet op de hoogte van de beweging van de 'Kortenaar'.